

Till

Stockholms tingsrätt

Mål nr T 97-04, avdelning 7, Föreningen Grupptala mot Skandia ./ Skandia AB.

Vi får såsom ombud för Föreningen Grupptalan mot Skandia (nedan Föreningen) härmed komplettera talan enligt följande.

1. Utveckling av grunderna

1.1 Vinstutdelningsförbudet

Skandia Liv är ett livförsäkringsbolag som drivs enligt ömsesidiga principer och som ägs till 100 % av Skandia AB. Enligt 16 § i Skandia Livs bolagsordning får inte utdelning av vinstmedel ske. Det råder således ett absolut vinstutdelningsförbud. Utdelning i strid mot bolagsordningen strider mot försäkringsrörelselagen 12 kap 2 §. Vinstutdelningsförbudet för livförsäkringsaktiebolag avser att säkerställa att överskottet i livförsäkringsrörelsen tillfaller försäkringstagarna. Den vinst som skapas i ett livförsäkringsbolag som drivs enligt ömsesidiga principer tillkommer spararna och skall utbetalas till dem som återbäring. Intresse motsättningen som därmed råder mellan moderbolag som 100% ägare och livförsäkringsaktiebolag innebär att bolagens verksamhet skall bedrivas på *armslängds avstånd*.

1.2 Förtäckt utdelning

1.2.1 Allmänna utgångspunkter

Kapitalskyddsreglerna omfattar inte bara öppen vinstutdelning utan också så kallade *förtäckta utdelningar*. Förtäckta utdelningar har till det yttre formen av normala affärstransaktioner men innefattar de facto en vederlagsfri värdeöverföring från bolaget

till aktieägare. De yttre formerna för sådana vederlagsfria värdeöverföringar varierar starkt från fall till fall. Det kan till exempel vara fråga om förvärv eller försäljning av tillgångar till över- och underpris, oskäligt hög lön, felaktig hyressättning eller ränteberäkning, rätt till täckning av aktier eller obligationer till förmånlig kurs etc. Det är såsom det träffande formulerats - endast den mänskliga fantasin som sätter gränserna (Jan Andersson *Om vinstutdelning från aktiebolag* s. 393). Avgörande för om transaktionen skall anses innefatta en förtäckt utdelning eller ej är huruvida transaktionen kan anses vara affärsmässigt motiverad. Vid bedömningen av om en eller flera affärstransaktioner mellan kontrahenterna innefattar en dold vederlagsfri värdeöverföring, är det av största vikt att en *helhetsbedömning sker av samtliga relevanta omständigheter* (Erik Nerep, *Aktiebolagsrättsliga studier*, s. 72). Om de ifrågasatta transaktionerna sker mellan ett moderbolag och ett helägt dotterbolag skall en starkt objektiviserad bedömning göras. Sådana transaktioner skapar en presumtion för att förtäckt vinstutdelning föreligger, varvid det ankommer på bolaget att visa att transaktionen trots allt var affärsmässigt betingad (Nerep, a. a. s. 72 ff).

Avgörande för bedömningen är således sammanfattningsvis inte transaktionens konstruktion eller yttre form utan dess verkningar på de skyddsintressen som bär upp kapitalskyddsreglerna. Om ett bolag avstår från möjligheten att göra en vinst är detta en form av kapitalanvändning - en så kallad *vinsteliminering* (Stefan Lindskog, *Aktiebolagslagen 12 och 13 kapitlet kapitalskydd och likvidation*, 2 uppl, s. 33 och s. 63 ff). En försutten affärsmöjlighet till förmån för en ägare kan således utgöra en sådan vederlagsfri värdeöverföring som innebär en utdelning. I ett bolag där ett absolut vinstutdelningsförbud råder omfattar förbudet även vinstelimineringar.

1.2.2 DnB-affären innefattar förtäckt olovlig utdelning

Omständigheterna kring utförsäljningen av kapitalförvaltningen i Skandia Liv har redovisats i stämningsansökan (stämningsansökan s. 3 f). Denna affärstransaktion

innefattar en sådan vederlagsfri värdeöverföring som träffas av vinstutdelningsförbudet i Skandia Liv. En väsentlig utgångspunkt är härvid att det förvaltningsavtal med tolv års löptid avseende Skandia Livs tillgångar som träffades inför försäljningen av Skandia AB:s dotterbolag SAM till DnB hade ett betydande kommersiellt värde. Skandia Livs tillgångar som förvaltas enligt det tolvåriga avtalet svarar mot cirka 2/3 av den totala tillgångsmassan i SAM på drygt 300.000 miljoner. Därtill kommer att ett tolvårigt avtal är en exceptionellt lång bindningstid. En normal bindningstid är ett till tre år.

Den erhållna köpeskillingen om 3,2 miljarder vid försäljningen av SAM till DnB är till övervägande del hänförlig till förvaltningsuppdraget från Skandia Liv enligt det tolvåriga förvaltningsavtalet. Skandia Liv har mot denna bakgrund haft att tillgodogöra sig en affärsmässigt motiverad del av den utbetalade köpeskillingen vid försäljningen av SAM. Skandia Liv har således försuttit möjligheten att få kompensation för värdet av att förvalta Skandia Livs tillgångar i enlighet med förvaltningsavtalet samtidigt som Skandia AB tillgodogjort sig motsvarande värde vid försäljningen av SAM. Det är därmed fråga om en sådan kapitalanvändning - vinsteliminering- som strider mot vinstutdelningsförbudet i 16 § i Skandia Livs bolagsordning och 12 kap 2 § FRL. Förfarandet innebär sammanfattningsvis - vid en realistisk helhetsbedömning med beaktande av bakomliggande skyddsintressen - en mycket omfattande vederlagsfri värdeöverföring från Skandia Liv till moderbolaget.

1.3 Skandia AB:s medverkan till den förtäckta olovliga vinstutdelningen

En förutsättning för att Skandia AB i egenskap av aktieägare skall vara skadeståndsskyldig enligt 16 kap 3 § FRL är att Skandia AB medverkat till överträdelsen av FRL och bolagsordningen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Fråga är alltså om hur Skandia AB förhållit sig till den ovan redovisade förtäckta utdelningen i samband med utförsäljningen av kapitalförvaltningen. En självklar utgångspunkt för

bedömningen är att ett moderbolag har en i det närmaste total ägarmakt och kontroll över ett dotterbolag som ägs till 100 procent. Moderbolaget tillsätter styrelseledamöter, beslutar om ansvarsfrihet för styrelsen etc. Detta har i hög grad gällt även i förevarande fall, vilket framgår bland annat av den utredning som presenterades den 17 september 2003 avseende vissa affärshändelser och relationer mellan Skandia Liv och dess moderbolag som gjorts av Ulla Nordin Buisman, Lennart Låftman och Jan Ramberg. I utredningen fastslås att Skandia Livs ledning under tiden fram till bolagsstämman 2002 varit påfallande osjälvständig i förhållande till moderbolaget.

Utförsäljningen av kapitalförvaltningen och övriga granskade och kritiserade internttransaktioner visar att moderbolaget Skandia AB varit helt dominerande och dikterat villkoren i relationen mellan parterna. Skandia AB:s och dess dåvarande lednings uppsåtliga alternativt grovt oaktsamma medverkan till förfarandet med utförsäljningen av kapitalförvaltningen kan helt klarläggas först vid en närmare utredning i målet (förebringade av omfattande vittnesbevisning, skriftlig bevisning etc). Vad som framkommit vid nu företagna utredningar pekar emellertid entydigt på att fråga varit om ett av moderbolaget utformat och genomfört affärsupplägg i syfte att tillgodogöra sig värdet av det ifrågavarande förvaltningsavtalet. Härvid bör särskilt beaktas att tecknandet av det tolvåriga förvaltningsavtalet var direkt kopplat till och ett led i Skandia AB:s utförsäljning av SAM. Då genomförandet av affären enligt Föreningen inneburit en uppsåtlig och helt dominerande medverkan till utdelningen från Skandia AB:s sida, saknas anledning att nu gå in på någon culpabedömning.

1.4 Livspararna har drabbats av skada till följd av den olovliga utdelningen

Den vinst som genereras i Skandia Liv tillkommer inte aktieägaren Skandia AB utan skall istället utbetalas till livspararna som återbäring. Eftersom överskottet rätteligen skulle tillfalla livspararna skadas dessa av en olovlig utdelning genom att deras återbäring blivit beskuren. Syftet med vinstutdelningsförbudet är - som ovan berörts - att säkerställa att överskottet i livförsäkringsrörelsen tillfaller spararna. DnB-affären

innebar som utvecklats ovan en omfattande vederlagsfri värdeöverföring från Skandia Liv till Skandia AB. Värdeöverföringens omfattning motsvarar i princip det utfall som skulle ha framkommit om Skandia Liv på ett adekvat sätt tillvaratagit sina kommersiella intressen i förhållande till moderbolaget Skandia AB. Det ligger därmed i sakens natur att värdeöverföringens omfattning inte låter sig fastställas med någon exakthet, utan måste uppskattas med hjälp av rimliga beräkningsmodeller och värderingar etc. Redan den omständigheten att rätten att förvalta Skandia Livs tillgångar enligt det tolvåriga förvaltningsavtalet omfattar ca 2/3 av den totala tillgångsmassan i SAM visar emellertid att fråga är om en betydande värdeöverföring. Med utgångspunkt härvidlag ger en bestämning av utdelningens/skadans omfattning en nivå om ca 2 miljarder av den totala köpeskillingen om 3,2 miljarder kronor. Det är mot denna bakgrund fråga om en utdelning som ligger på en nivå som allvarligt skadar livspararna.

1.5 Angående skadeståndsansvar enligt allmänna rättsgrundsatser

Föreningen har som andrahandsgrund åberopat att Skandia AB, som ägare till 100 procent av Skandia Liv, har ett sysslomannaansvar för livspararnas tillgångar i Skandia Liv. Skandia AB är därför skadeståndsskyldigt för av oaktsamhet åsamkad skada för livspararna. Skandia AB har genom sin fullständiga ägarmakt i Skandia Liv hand om de tillgångar som livspararna anförtrott livförsäkringsbolaget. Det skulle enligt Föreningen strida mot grundläggande skadeståndsrättsliga principer att fränkänna part, med sådan makt över förvaltningen av andras ekonomiska tillgångar, ansvar för av uppsåt eller oaktsamhet vållad skada.

2. Angående förutsättningarna för en grupprättegång

2.1 Gruppmedlemmarnas anspråk

Det kan konstateras att Föreningen saknar och inte heller kan erhålla exakt kännedom om eventuella förhållanden för prövning av endast vissa

gruppmedlemmars anspråk. I förevarande fall är emellertid fråga om en fastställsetalan och de gruppmedlemmar som omfattas är de som var sparare i Skandia Liv den 7 januari 2002. Således har gruppmedlemmarna i denna talan identiska grunder för sina anspråk. Att det kan finnas tvistefrågor som hänför sig till enstaka gruppmedlemmar är dock i sig inte något hinder mot att talan anses grunda sig på likartade rättsfakta eller att en grupprättegång betraktas som det bästa processalternativet.

2.2 Merparten av de anspråk som talan avser kan inte likaväl göras gällande genom talan av gruppmedlemmarna själva

Grupprättegångens för- och nackdelar skall vägas mot främst att varje anspråk blir föremål för process i enskilda rättegångar, att kumulation sker, eller att pilotmålsmetoden används.

Gruppens storlek är en omständighet som normalt bör tillmätas betydelse för om en grupprättegång är det bästa alternativet. Vid en eventuell kumulation bör hänsyn tas till t.ex. vilka utsikter det finns för den som väcker grupptalan att istället samla in fullmakter från gruppmedlemmarna och själv eller genom någon annan processa som ombud för deras räkning. Bedömningen skall också ske med beaktande av i vilken utsträckning gruppmedlemmarna kan antas vara beredda att processa med eget kostnadsansvar. Vid en eventuell kumulation är den kanske allvarligaste bristen vid gruppspråk att handlägningsreglerna inte är lämpade för större grupper. Bestämmelser om bl a delgivning, kostnader, skriftväxling och sammanträde utgår från ett begränsat antal parter.

Pilotmålsmodellen måste värderas efter de faktiska möjligheterna att organisera gruppen så att de mest lämpliga pilotanspråken kan väljas ut och med hänsyn till den

homogenitet som gruppen kan antas uppvisa. Också motpartens förväntade inställning till metoden och vilja att gentemot övriga gruppmedlemmar frivilligt rätta sig efter ogynnsam dom är av vikt. Ett pilotmål är ett bräckligt skydd mot upprepade processer. Bristerna i pilotmålsförfarandet sammanhänger sammanfattningsvis med två processuella frågor, nämligen omfattningen av domstolens prövningsrätt och domens rättskraft.

Mot ovan angiven bakgrund kan härvid konstateras att såväl kumulation som pilotmål i förevarande fall ter sig i det närmaste uteslutet.

Det faktum att en passiv gruppmedlem inte bär något kostnadsansvar innebär att en grupptalan för den enskilde många gånger är att föredra framför kumulation eller pilotmålsmetoden. En grupptalan kräver endast en mycket begränsad aktivitet från gruppmedlemmens sida. Kumulation och pilotmål förutsätter normalt ett betydligt större engagemang från den enskilde. Trots den begränsade aktiviteten blir gruppmedlemmen – genom de rätts säkerhetsgarantier som omgärdar en grupprättegång – tillförsäkrad en process med högt ställda krav.

Individuella processer är som regel svårare att samordna ju fler personer som är inblandade. I detta mål rör det sig om 1,2 miljoner gruppmedlemmar. Det är i praktiken uteslutet att en av dessa gruppmedlemmar enskilt skulle ha kapaciteten och uthålligheten att föra en enskild process av förevarande slag mot ett stort bolag som Skandia AB. Vidare är det just den här typen av situationer som lagstiftaren avsåg när lagen om grupprättegång tillkom. Lagen är till för att många enskilda skall kunna gå ihop mot en stor och övermäktig motpart för att därigenom kunna göra sina anspråk gällande. Lagstiftningsreformen tog framförallt sikte på rättsanspråk som tidigare inte

kunde göras gällande i domstol. Mot bakgrund därav ansågs det angeläget att man skapade ett realistiskt alternativ till tidigare processvägar.

Merparten av de anspråk som talan avser kan inte likaväl göras gällande genom talan av gruppmedlemmarna själva. Vid en sammanvägd bedömning av de olika argumenten mot varandra framstår grupprättegången i det fall som nu är för handen som en, i jämförelse med individuella processer, kumulation och pilotmålsförfarande, överlägsen metod för att tillvara de ifrågavarande gruppmedlemmarnas anspråk.

2.3 Gruppen är lämpligt bestämd med hänsyn till storlek, avgränsning och övrigt

Utgångspunkten är att en grupp skall ha den storlek och vara så tydligt angiven att det är möjligt för domstolen att vidta de åtgärder som talans fortgång kräver. Särskilt viktigt i det sammanhanget är att gruppens bestämning skall läggas till grund för domstolens underrättelseform samt att gruppen anges så att det blir möjligt för dels enskilda att avgöra om de omfattas av karendens talan, dels för domstolen att pröva den som anmäler att han eller hon vill omfattas av den grupptalan som avses med karendens gruppbestämning. Att det finns en tydlig grupp är en förutsättning för att domstolen skall kunna bedöma om de övriga processförutsättningarna är uppfyllda. Prövningen skall tjäna dels som ett underlag för genomförandet av anmälningsförfarandet, dels ge en möjlighet att tidigt mota bort en grupptalan där det redan från början står klart att karendens gruppbestämning omöjliggör en grupptalan, t e x för att gruppen är alltför heterogen eller liten.

I förevarande fall möter inga hinder att bestämma gruppen. Alla som var sparare i Skandia Liv den 7 januari 2002 är att betrakta som skadelidande och därmed gruppmedlemmar. Information om dessa personer torde finnas

lättillgänglig hos Skandia Liv och bör därigenom relativt enkelt nås med underrättelse om denna grupprättegång.

Mot bakgrund av det anförda är gruppen lämpligt bestämd med hänsyn till storlek, avgränsning och övrigt.

2.4 Upplysningar om förhållanden av betydelse för underrättelse till gruppmedlemmar

Föreningen vill här särskilt lyfta fram upplysningar om förhållanden av betydelse för underrättelsen till gruppmedlemmar.

Huvudregeln i lag om grupprättegång är att käranden anger gruppmedlemmarna med namn och adress. Kravet på identitetsuppgifter är dock inte absolut. Det är således inte alltid lämpligt att kräva att käranden i ansökan om stämning exakt preciserar gruppens storlek och medlemmar till antal och identitet. Från det underlag som parten presenterar bör domstolen kunna urskilja en bestämd grupp, så att det blir möjligt för rätten att vidta de åtgärder som talans fortgång förutsätter. Personer som har intresse i saken skall med utgångspunkt från gruppens beskrivning kunna utläsa om de genom en anmälan till domstolen kan komma att omfattas av grupptalan.

Frågan i vilka situationer namn och adress på gruppmedlemmarna skulle kunna undvaras har nära samband med hur gruppmedlemmarna lämpligen skall underrättas om rättegången. I det sammanhanget kan noteras att domstolen fått en relativt stor frihet i val av underrättelseform. Bland annat ges domstolen en möjlighet att förelägga en part att ombesörja underrättelsen. Exempel på sådana fall är om svaranden och gruppmedlemmarna står i ett fortlöpande rättsförhållande med varandra, då underrättelse kan ske t ex i

samband med fakturering. Utgörs gruppen exempelvis av en tidnings samtliga prenumeranter under en viss tid och avser yrkandet återfåendet av en felaktigt uttagen avgift, behöver gruppmedlemmarnas namn och adresser inte ha något självständigt värde för frågan om underrättelse till gruppmedlemmarna. Fråga är alltså om en situation då man skulle kunna göra undantag från huvudregeln att gruppmedlemmarnas identiteter skall preciseras redan i stämningsansökan.

Tingsrätten bör vid val av underrättelseform inte vara främmande för att utnyttja andra informationskanaler än som traditionellt kommer i fråga vid rättegångar. Lagstiftaren har överlämnat till domstolen att välja underrättelseform vilket kan innebära kombinationer av flera alternativa sätt. Valet skall styras av det bakomliggande ändamålet med underrättelsen. Behovet i det enskilda fallet av garantier för att en gruppmedlem verkligen får del av underrättelsen får vägas mot intresset av att undvika onödiga dröjsmål med den fortsatta handläggningen samt de kostnader och olägenheter i övrigt som kan vara förenade med en viss underrättelseform.

För att domstolen skall kunna förelägga en part att medverka till underrättelsens verkställande krävs enligt lagtexten att det skall ha betydande fördelar för handläggningen. Vidare har en part som ombesörjer en underrättelse rätt till ersättning av allmänna medel för sina merkostnader.

Föreningen har angett ett bestämt yrkande som hänför sig till samtliga gruppmedlemmar.

I förevarande fall är Skandia AB svaranden och detta bolag är 100-procentig ägare till Skandia Liv. Det sistnämnda bolaget står i ett fortlöpande rättsförhållande

med gruppmedlemmarna i denna grupptalan. Skandia Liv skulle då, exempelvis i samband med utskick till sina livsparare kunna underrätta om att en grupprättegång inletts.

Det kan konstateras att det skulle innebära betydande fördelar för handläggningen i förevarande mål om Skandia AB härigenom ombesörjer underrättelsen till gruppmedlemmarna. Skandia AB skulle med lätthet kunna genomföra en sådan underrättelse och kan rimligtvis inte ha något att invända mot detta då bolaget erhåller ersättning av allmänna medel för de eventuella merkostnader som därigenom skulle uppstå.

2.5 Särskilt om Föreningens lämplighet att företräda gruppen

En prövning av kärandens lämplighet att föra en grupptalan baseras på samtliga omständigheter som kan påverka vederbörandes möjligheter att på ett fullgott sätt ta till vara gruppmedlemmarnas intressen i målet. Syftet kan sägas vara att trygga gruppmedlemmarnas behov av att målet blir allsidigt belyst och att samtliga medlemmars anspråk blir lika rättssäkert prövade som om medlemmarna själva fört sin talan. Av särskild vikt vid den bedömningen är två förhållanden, nämligen kärandens ekonomiska förutsättningar att processa samt de rättsliga intressen som finns inom gruppen. Utgångspunkten bör vara att var och en med ordnad ekonomi skall kunna väcka grupptalan. Även stöd ur privata fonder eller insamlingar bland allmänheten kan vara av den storleksordningen att de bör beaktas vid bedömningen. En annan fråga är i vilken utsträckning parten kan antas infria ett eventuellt kostnadsansvar gentemot motparten. Också det kan vägas in i bedömningen av partens lämplighet att väcka grupptalan. Det kan dock inte komma i fråga att motpartens anspråk skall behöva vara säkerställt genom en bankgaranti eller liknande. Avslutningsvis skall

käranden inte ha något eget intresse som kolliderar med andra gruppmedlemmars.

I förarbetena har fastslagits att när enskild part för grupptalan med stöd av exempelvis rättshjälp, en rättsskyddsförsäkring eller genom riskavtal saknas anledning att betvivla partens förmåga att bekosta nödvändiga åtgärder. Föreningen har ordnad ekonomi och de resurser som krävs för att företräda den aktuella gruppen. Föreningen har per dags dato mer än 15 000 medlemmar, som var och en erlagt en minimiavgift om 150 kr till Föreningen. Ett stort antal medlemmar har frivilligt erlagt högre avgifter och vissa medlemmar avsevärt högre avgifter. Föreningens ekonomiska bas är således betydligt starkare än vad som förutsätts och uppfyller utan vidare de ekonomiska krav som ställs på en kärende i en grupprättegång.

Det skall tilläggas att Konsumentombudsmannens aktiva engagemang i förevarande fråga bland annat har lett till ett samråd mellan Föreningen och Konsumentombudsmannen om de rättsliga grunderna för livspararkollektivets anspråk. Härigenom får Föreningen en värdefull möjlighet till avstämningar med den expertis och kompetens som finns hos Konsumentombudsmannen. Detta stärker Föreningens möjligheter att tillvarata gruppmedlemmarnas intressen.

Såvitt är känt förekommer det, med hänsyn till de rättsliga förhållanden som talan avser, inga intressekonflikter mellan Föreningen och några av gruppmedlemmarna.

Med anledning av det ovan anförda uppfyller Föreningen de krav som uppställs på att den skall tillåtas föra en grupptalan.

2.6 Övriga omständigheter samt sammanfattning

Som framgår av vad som anförts ovan skulle det medföra betydande olägenheter för samtliga inblandade parter om grupptalan i det här fallet inte tillåts. Genom en grupptalan uppnås ett bättre rättsskydd, men till en lägre kostnad och mindre besvär, än vad en annan taleform skulle tillhandahålla. Det framstår som uppenbart att en grupprättegång i det här fallet är det bästa processalternativet.

Sammanfattningsvis kan Föreningen konstatera följande. Den i målet aktuella talan grundas på omständigheter som är gemensamma eller i vart fall likartade för gruppmedlemmarnas anspråk. En grupprättegång framstår inte som olämplig på grund av att vissa gruppmedlemmars anspråk till sina grunder skiljer sig väsentligt från övriga anspråk, merparten av de anspråk som talan avser kan inte likaväl göras gällande genom talan av gruppmedlemmarna själva. Gruppen är med hänsyn till storlek, avgränsning och övrigt lämpligt bestämd. Föreningen är med hänsyn till sitt intresse i saken, sina ekonomiska förutsättningar att föra en grupptalan och förhållandena i övrigt lämpad att företräda gruppmedlemmarna i målet.

Sammantaget är alltså samtliga processförutsättningarna för en grupptalan uppfyllda varför tingsrätten har att bifalla yrkandet därom.

3. Angående förutsättningarna för fastställsetalan

Såsom anförts i stämningsansökan är frågan huruvida den korta preskriptionsfristen i FRL träffar talan som väcks av sparare i livförsäkringsbolaget mot Skandia AB i dess egenskap av aktieägare inte till fullo utredd i förarbetena till lagen. Osäkerhet om detta

rättsförhållande kvarstår och länder således fortfarande Föreningen och spararna till förfång.

Inte heller i fråga om den dokumentation som är nödvändig för att göra en fullständig precisering av skadan har situationen förändrats - Föreningen har inte fått tillgång till sådan relevant information.

Efter att stämmningsansökan lämnats in till rätten har företrädare för Skandia Liv i media uttalat Skandia Livs avsikt att kräva kompensation av Skandia AB med anledning av den s.k. DnB-affären. Det är emellertid fortfarande oklart under vilka former och i vilken omfattning som Skandia Liv kommer att kräva och eventuellt erhålla kompensation från Skandia AB för värdeöverföringen i samband med utförsäljningen av kapitalförvaltningen. Angående dessa helt avgörande frågeställningar har ingen offentlig information lämnats av vare sig Skandia Liv eller Skandia AB. Det kan vidare konstateras att inte heller i fråga om vilket tidsperspektiv som är aktuellt för en eventuell prövning av ett krav på kompensation från Skandia Liv, har någon klargörande information lämnats.

Sammantaget innebär dessa omständigheter att omfattningen av Föreningens och spararnas skada inte till fullo kan utredas i nuvarande skede.

Det kan således konstateras att ovisshet fortfarande råder om rättsförhållandet mellan Föreningen och spararna å ena sidan och Skandia AB å andra sidan och att detta länder Föreningen och spararna till förfång samt att förutsättningarna för en fastställsetalan därmed är uppfyllda.

4. Angående målets fortsatta handläggning

Såsom bland annat berörts i den av KO initierade utredningen av Stefan Lindskog finns ännu inte någon större erfarenhet av hur en grupprättegång kan genomföras. Föreningen ansluter sig emellertid till Stefan Lindskogs bedömning att det finns en risk att fråga blir om en utdragen process. I förevarande mål motsvarar antalet potentiella gruppmedlemmar antalet sparare i Skandia Liv den 7 januari 2002, dvs. ca 1,2 miljoner personer. Behovet av att inom ramen för rådande processordning, hitta former som motverkar de för livspararkollektivet negativa konsekvenser som en utdragen process skulle medföra, framträder mot denna bakgrund särskilt starkt.

Redan i detta inledande skede av processen vill Föreningen därför förutskicka att målet lämpligen torde kunna handläggas i enlighet med RB 56:13. En sådan s.k. hiss-dispens skulle innebära att frågan om huruvida utförsäljningen av SAM till DnB medförde en förtäckt, olovlig vinstutdelning bryts ut och hänskjutes till avgörande i Högsta domstolen. Det finns ett uppenbart behov av vägledande praxis i fråga om vad som kan betecknas utgöra olovlig vinstutdelning i strid med vinstutdelningsförbud i situationer som den i förevarande mål.

Ett flertal utredningar, bland annat av Finansinspektionen, visar att osäkerheten i fråga om vinstutdelningsförbud för ömsesidigt drivna livbolag är omfattande och att det oklara rättsläget har lett till långtgående misskötsel. Ett avgörande av Högsta domstolen i frågan om olovlig vinstutdelning skulle också kunna kombineras med att parterna avtalar om såväl rättsliga följder ifråga om eventuell ersättningsskyldighet samt om fullföljdsförbud. Härigenom skulle risken för en alltför utdragen process i ett flerinstansförfarande elimineras och samtidigt skulle behovet av vägledande praxis tillgodoses.

Ovan skisserade förfarande torde vidare öppna för en skyndsam tvistelösning för samtliga berörda parter. En sådan tvistelösning skulle också ha maximal trovärdighet

och legitimitet. Det kan härvid noteras att det rättsliga förutsättningarna torde föreligga för Skandia Liv att inträda som intervenient enligt RB 14:9. Ett ställningstagande till en tillämpning av RB 56:13 aktualiseras normalt sett i ett senare handläggningsskede. Med hänsyn till ovan berörda speciella omständigheter vill dock Föreningen framhålla att det vore önskvärt med ett ställningstagande från Skandia AB i denna del så tidigt som möjligt i processen.

5. Bevisning

Föreningen hemställer om anstånd med att avge bevisuppgift till dess att svaromål avgivits och det därmed kan överblickas vilken bevisning som är erforderlig. Dock åberopas redan nu i fråga om sakomständigheter rörande utförsäljningen av kapitalförvaltningen och Skandia Livs osjälvständiga ställning i förhållande till Skandia AB den granskningsrapport avseende affärshändelser och relationer mellan Skandia Liv och dess moderbolag som gjorts av Ulla Nordin Buisman, Lennart Låftman och Jan Ramberg (se särskilt s. 29-33), bilaga 1.

I rättsligt hänseende åberopar Föreningen också de bedömningar och slutsatser som görs i fråga om olovlig vinstutdelning och skada för livspararna i den utredning avseende rättsliga möjligheter att ta tillvara livspararkollektivets intressen i Skandia Liv, utförd av advokaten, jur dr Stefan Lindskog på uppdrag av Konsumentverket/KO, bilaga 2.

Stockholm den 15 mars 2004

Percy Bratt

Clarence Crafoord